

Костиренко Л.О.

студентка,

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

ТВОРЧА СПАДЩИНА П.П. ВІРСЬКОГО ЯК ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

*Життя народу – величезне джерело скарбів, які,
проте, не завжди помітиш.*

*Постійне вивчення його дає нам можливість
знаходити нові матеріали, нові яскраві барви для наших танців.*

Павло Павлович Вірський

Українське хореографічне мистецтво є гордістю нашого народу одним з найяскравіших проявів його національної свідомості та духовного багатства. Піднесення професійного рівня розвитку народного танцювального мистецтва, що має славні багатовікові традиції та визначні художні здобутки, є важливою складовою частиною національно-культурного відродження сучасної України.

Нація без народної творчості не має права називатися культурною. Тільки

народне високопрофесійне мистецтво може зміцнити національну свідомість нового покоління та піднести престиж українського народу у світі [1, с. 5].

Павло Павлович Вірський

Справжньою гордістю українців є Національний заслужений академічний ансамбль танцю України імені Павла Вірського. Колектив відвідав більше 75 країн світу, глядачі зустрічали їх теплими оплесками [5].

Уперше в Україні хореографічний колектив народного танцю було створено у червні 1937 року зусиллями балетмейстерів Павла Вірського та Миколи Болотова. У 1940 році колектив було реорганізовано в ансамбль пісні і танцю України. У жовтні 1951 року, після Декади українського мистецтва і літератури у Москві, колектив знову був реорганізований – у Державний ансамбль танцю України. Організатором і беззмінним керівником ансамблю до 1975 року був Народний артист СРСР, Лауреат Державної премії СРСР, Лауреат Державної премії України ім. Т. Шевченка Павло Вірський (25.02.1905 – 05.07.1975) [2, с. 10].

Слід зазначити, що творча діяльність П.П.Вірського відіграла важливу роль у формуванні школи народного танцю НАЗАТУ. Особливий почерк майстра в постановці номерів вирізнявся з-поміж інших колективів того часу. Адже становлення поглядів балетмейстера відбувалося на працях Василя

Миколайовича Верховинця – основоположника теоретичних засад українського народного танцю.

Охарактеризуємо творчість П. Вірського як новатора:

1) першим академізував український народний танець: при аналізі танцювальних рухів він використовував метод синтезу побутового (фольклорного) виконання та правил класичного танцю. Наприклад, танець «Рукодільниці», створений у с. Решетилівка (Полтавська обл.) робітницями

артілі художніх промислів, П.П. Вірський збагатив постановку вигадливими хореографічними узорами, сценічними рухами, але основна ідея танцю і малюнок збереглися; «Шевчики» старовинний цеховий танець з села Кропивня (Київської обл.) у вмілих руках хормейстера зазвучав по-новому [3, с. 22-24].

Підтвердженням цього є слова Павла Павловича Вірського: «Звернення до народної творчості визначило стиль ансамблю і створило його оригінальну художню манеру

виконання в якій не важко побачити наше прагнення творчо поєднувати національну форму танцю з досягненнями школи класичного танцю що дає культуру виконання і гармонію краси» [3, с. 5].

2) симфонізував музику українського народного танцю: колектив мав симфонічний оркестр, бо кожний інструмент має свій голос, який бере участь у загальній драматичній дії, тому оркестровка стає більш інформативною, а колористична функція – більш емоційно насиченою. Наприклад, в оркестрі використовували, крім традиційних інструментів, ще й українські народні. До речі, більшість музикантів вміли грати на декількох інструментах, а за потреби, оволодівали технікою гри нового інструмента за короткий час;

використання народної символіки та символізму, створення певних образних характеристик у пластичних інтонаціях. Наприклад, хореографічна картина за мотивами Т.Г. Шевченка «Про що верба плаче», «Ми пам'ятаємо» – образ загиблих у війні, але вічно живих у наших душах, «Жовтнева легенда», «Сестри», «Подільночка» та ін.; [3, с. 260].

3) неодноразово звертався до козацької доби. П.Вірський зазначив: «Мовою танцю ми прагнемо розповісти про життя українського народу в його історичному минулому та сучасному». Наприклад, зразком для сьогодення є парномасова постановка «Гопака», яка вразила глядачів різних країн своєю активною динамікою, гостроакцентованими ритмами, естетичністю, швидким музичним темпом. «Повзунець» – козацький жартівливий танець, у якому один перед одним козаки демонструють свою майстерність, показуючи складні, майстерно виконані трюки. Технічна майстерність танцівників захоплює

глядачів, хоча танець створили випадково. На одній із перерв між репетиціями хлопці ансамблю, присівши почали виконувати чудернацькі рухи, повторюючи трюкові рухи з «Гопака». Це помітив П. Вірський і через декілька днів створив танець «Повзунець». «Запорожці» – бойові ігри й танці запорізького війська гетьмана Богдана Хмельницького Старовинні костюми та зброя, характерна музика створюють романтичну і хвилюючу атмосферу далекого минулого України. На сцені відбуваються військові муштри, козаки, демонструючи молодечу силу та хист, виконують складні прийоми зі списами, повітряні стрибки, карколомні трюки, змагаються на шаблях. Є і жарти між молодим воїном та старим осавулом з притаманним українському народу добрим гумором [4];

Фото. «Запорожці» у сучасному виконанні.

4) жартівливими танцями насичений репертуар ансамблю які є актуальними.

Хореографічні картини з циклу «Вертеп»: «Ой, під вишнею» і «Ляльки» створені у манері лялькового театру, вони приваблюють уславлення людського розуму, винахідливості, спритності, вірності у коханні. Перша – комедійна інтерпретація української однойменної народної пісні, а друга – залицяння писаря до заміжньої красуні [3, с. 231].

Отже, творчість цього видатного балетмейстера залишається феноменом вітчизняної культури з середини 20 ст. по сьогодні, адже Національний заслужений академічний ансамбль танцю України ім. П.Вірського на чолі з Мирославом Михайловичем Вантухом удосконалює професійний рівень, поповнює репертуар новими творами, веде активне творче життя, учителі навчають народному танцю молоде покоління, популяризуючи українське хореографічне мистецтво як на Батьківщині, так і за кордоном.

Список використаних джерел:

1. Білошкурський В. С, Шалапа С. В., Перепелкін В. В. Танцювальне мереживо Полтавського краю : збірник хореографічних матеріалів / В.С. Білошкурський, С.В. Шалапа, В.В. Перепелкін. – К. : НАКККіМ, 2014. – 268 с.

2. Боримська Г. Державний заслужений ансамбль танцю Української РСР / Г. Боримська. – К., Держ. вид. образотворчого мист. і муз. літ. УРСР, 1959. – 65 с.
3. Вернигор Ю.В., Досенко Є.І. Павло Вірський / Ю.В. Вернигор, Є.І. Досенко. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 320 с.
4. Матеріали з буклету «Національний заслужений академічний ансамбль танцю України імені Павла Вірського». <http://virsky.kiev.ua>

Миколайчук А.Р.

студентка;

Левицька Ю.С.

викладач,

Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури

ОСОБЛИВОСТІ ІКОНОГРАФІЇ СВЯТОГО ВЛАСІЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ІКОНОПИСІ НА ПРИКЛАДІ ІКОНИ З БАТУРИНСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ЗАПОВІДНИКА «ГЕТЬМАНСЬКА СТОЛИЦЯ»

Український народний іконопис – це етнокультурне, філософсько-естетичне, релігійне та художнє явище загальносвітової культури. Кафедра техніки та реставрації творів мистецтва за час свого існування зробила значний внесок у збереження культурної спадщини нашого народу. На протязі десятиліть студенти кафедри періодично отримують на реставрацію українські народні ікони написані невідомими майстрами.

Однією з пам'яток народного іконопису, наданих для реставрації Батуринським історичним заповідником «Гетьманська столиця» стала ікона «Святий Власій» кін. XIX – поч. XX ст. Техніка виконання є загальною для Київщини, Чернігівщини, Полісся, Подніпров'я та Слобожанщини: зображення написане на дерев'яній основі олійними фарбами, часто без використання ґрунту чи з нанесенням досить тонкого шару, живопис має потовщення на фігурах святих та на елементах декору, фарба на ділянках тла має незначну щільність, кольорова гамма досить стримана за насиченістю. Попри розповсюдженість народного іконопису на Україні в кін. XIX – поч. XX ст., ікони Священномученика Власія зустрічаються досить не часто. В світовій іконографії святий представлений, як єпископ, що благословляє. Його атрибутами є олень, посох, птаха з поживою в дзьобі, дві схрещені свічки, скребло – знаряддя тортур. Віруючі вбачають в Священномученикові опікуна домашніх тварин, захисника від хвороб горла і кровотеч. На іконі наданій на реставрацію святий Власій зображений в жовтому саккосі з великим омофором. В правій руці святий тримає благословляючий хрест, а в лівій – три зелені стеблини. Навколо голови – жовтий німб, над яким тією ж фарбою виконано напис «Священномученик Святий Власій». Фігура Власія зображена на темно-червоному тлі (теплі кольори, переважно відтінки червоного, характерні для Київського і Чернігівського Полісся, частково для Подніпров'я (Черкащини). Форма ікони – чотирикутний купол, окреслений рамкою світло-жовтого кольору.